

Úvodník: Od “Archeológie jedného sveta” k jednému svetu, mnohým archeológiám

Nick Shepherd

Vitajte pri prvom čísle *Archaeologies*, časopisu Svetového archeologického kongresu (WAC). Jeho dôležitosť a prínos k existujúcej archeologickej časopiseckej literatúre spočíva v dvoch aspektoch. Prvý aspekt spočíva vo vzniku diskusného fóra a dialógov medzi archeológmi pochádzajúcimi zo severu a juhu, východu a západu, rozvinutých a rozvojových krajín, dominantných a podriadených národov, skupín a jednotlivcov. Druhý aspekt sa týka explicitného poznania, že táto rôznorodosť je štrukturovaná mocenskými vzťahmi a právami, nerovnakým prístupom ku zdrojom a rôznou historickou skúsenosťou či pamäťou. Druhý aspekt nás vedie mimo politiku reprezentácie k niečomu novému a potenciálne viac vyzývajúcejmu. Pre tieto nové časy navrhujeme aj nový slogan: nie “Archeológia jedného sveta”, ale Jeden svet, mnoho archeológií.

Komentár spoluzostavovateľky: Pohľad dopredu

K. Anne Pyburn

Spoluzostavovateľka K. Anne Pyburnová gratuluje Nickovi Shepherdovi k prvému číslu a predstavuje tému “Vyučovanie archeológie ako revolučný akt”, ktorá bude pod jej vedením prezentovaná v druhom čísle.

Bývanie na okraji, akcia v prieniku? Feministické a domorodé archeológie, 2005

Margaret W. Conkey

Tento príspevok sa týka možného prieniku dvoch archeológií, ak by sme ich tak mohli nazvať, feministickej a domorodej. Esej sa zaoberá dejinami prienikov v západnej vede k definovaniu týchto dvoch rôznych archeológií, ich rozdielov a spoločných črt a pýta sa “čo možno získať z ich prieniku”? Ku dvom rozmerom archeologickej interpretácie, ktoré sú spoločné feministickým i domorodým bádateľom, patria 1) miesto a úloha “skúsenosti” a 2) využívanie orálnej tradície a rozprávanie príbehov. Sú tu navrhované niektoré “dekolonizujúce” metodológie a “opačné” bádanie v archeológii. Nakoniec sa diskutuje o dvoch aspektoch archeológie, kde vzájomný prienik a spolupráca môžu byť obzvlášť plodné: v pochopení úlohy pohlaví a v archeológii priestoru. Obe archeológie napomáhajú premene archeologickej praxe a tento príspevok má za úlohu podporovať ďalší vývoj transformácie spojeného vedomia.

Archeologická etnografia: rozhovory o národnom parku Kruger

Lynn Meskell

Tento príspevok načrtáva možnosti zmiešanej praxe, ktorú nazývam archeologická etnografia, a ktorá spája archeológiu a socio – kultúrnu antropológiu. Môj terénny výskum sa realizoval na hraniciach národného parku Kruger s príslušníkmi komunity Malatje a so sociálnymi ekológmi, terénnymi prieskumníkmi a pamiatkovými úradníkmi z národného parku. Tento výskum prispieva a kriticky rozvíja ústrednú polohu archeologického dedičstva v Južnej Afrike a jej viacnásobnú úlohu pri vytváraní nových vplyvov v kozmopolitnom, postkoloniálnom štáte.

“Dym a zrkadlá...” Svetový archeologický kongres, 1987-2004

Peter Stone

Tento príspevok sleduje vznik a vývoj Svetového archeologického kongresu (WAC) od úspešného kongresu v Southamptone (WAC – 1) v r. 1986 až po rok 2004. Dotýka sa zákazu účasti juhoafrických a namíbijských archeológov na WAC 1, čo malo za následok, že sa tento nemohol považovať za 11. kongres vied prehistorických a protohistorických (UISPP) pri UNESCO. Poznomenáva, že medzi organizátormi WAC 1 a UISPP boli zásadné rozdiely v chápaní úlohy a zodpovednosti archeológov už pred vydaním zákazu. Príspevok zdôrazňuje, že WAC nemôže dosiahnuť svoje možnosti bez nájdenia podpory pre stály sekretariát. Nakoniec sa pýta, či aj v 21. storočí existujú úlohy pre WAC a podáva tri vzájomne prepojené propozície dokazujúce, že WAC je potrebný viac než kedykoľvek predtým.

Archeológia na oboch stranách železnej závory

Alejandro F. Haber

Každoročné pripomínanie si príchodu Kolumba do Ameriky v Argentíne poskytuje príležitosť na definovanie otázok o chápaní archeológie ako vedy. Pre domorodé skupiny predstavuje toto výročie oslavu posledných dní ich nezávislosti. Archeológovia sa musia pýtať ako vnímajú samých seba, keď študujú svet a predmety domorodcov. Autor diskutuje aj o interpretáciach “priekopníckych” argentínskych archeológov, ako aj o koncepte “metafyzickej medzery”, na ktorej archeológia buduje svoj predmet: priestor medzi realitou sveta domorodcov a archeológom budujúcim svoje vedomosti pomocou vedeckej metódy. Aj v 21. storočí stále existujú otázky o archeológii, ktorá, ak ju budeme považovať za dekolonizujúcu prax, musí uplatniť proces dekolonizácie na archeológiu samotnú. Archeológia jedného sveta poskytuje kontext pre pokračovanie tohto cieľa.

Jeden svet, jedno miesto

Martin Hall

Úloha apartheidu a umiestnenie Cape Townu sú prvky, ktoré sú použité v tomto prehľade o vývoji Svetového archeologického kongresu a hnutia Archeológia jedného sveta od roku 1986. Akademický bojkot vtedy zabránil účasti Južnej Afriky na kongrese v Southamptone, kde WAC formálne vznikla. Termín “jeden svet, jedno miesto” charakterizuje nový návrh definovania postavenia hnutia Archeológie jedného sveta. Tento návrh sa zakladá na koncepcii miesta, lokálnej angažovanosti a spojení identity, kultúrneho dedičstva, historickej interpretácie a ľudských práv. Široký prístup k novým informačným a komunikačným technológiám môže podporiť tento návrh a poskytnúť možnosť venovať sa rôznym miestam za účelom vytvorenia strategických sietí “angažovanej archeológie”.

Svetový archeologický kongres: rozširovanie vízie

Claire Smith

Tento príspevok sa zaoberá súčasnými dejinami, výsledkami a budúcim smerovaním Svetového archeologického kongresu. Po načrtnutí organizačnej štruktúry WAC s voleným členstvom zo 14 globálnych regiónov sa autorka venuje programu publikačnej činnosti WAC

a budúcim medzi –kongresom, pričom nabáda ľudí z celého sveta k účasti. Poznomenáva, že WAC vždy podporoval lokálnych archeológov pri ich obhajobe konzervácie a etickej praxe archeológie. Navyše, WAC podporoval výchovu a rast archeologických komunít v oblastiach kde by to ekonomické a politické podmienky ináč neumožnili.

Snaha WAC o pluralitu je očividná aj v rôznorodosti účastníkov WAC konferencií –napríklad na WAC – 5 vo Washingtone boli prítomní účastníci zo 75 krajín. Toto rozvetvenie sa netýka len globálnej rozdielnosti, ale aj schopnosti načúvať a ochote rešpektovať hlasy potlačovaných skupín ako sú napríklad domorodci. Snaha WAC o pluralitu je vyjadrená aj venovaním sa otázkam sociálnej spravodlivosti, ktoré sú zrejmé nielen z politických stanovísk WAC, ale aj zo spôsobu akým WAC pristupuje k archeologickej teórii, metóde a praxi. Členovia WAC pri spolupráci vytvárajú bohatšiu, ušľachtilejšiu, vedeckejšiu a spravodlivejšiu archeológiu. Navyše, WAC slúži ako model pre dekolonizáciu iných disciplín.

Počas svojho funkčného obdobia dúfa súčasný výbor, že sa mu podarí vybudovať WAC súdržnejší, lepšie financovaný a politicky efektívnejší a zároveň sa bude snažiť o lepšie spojenie archeológov celého sveta a podporovať ich praktickými opatreniami, z ktorých budú mať úžitok ich regionálne komunity. Výbor dúfa, že takýmto smerovaním rozšíri víziu zakladateľov WAC.

Journal of Environment and Culture

Časopis pre environment a kultúru (JEC) je oficiálnou publikáciou Katedry archeológie a antropológie, Univerzita Ibadan, Ibadan, Nigéria. Katedra vydáva veľmi čítaný a pestrý West African Journal of Archaeology, takže JEC je novým prídavkom do jej časopiseckých aktivít. K témam časopisu patrí získavanie vedomostí o environmente a kultúre kdekoľvek vo svete a publikovanie znalostí o politických rozhodnutiach a implementáciach lokálne (v Nigérii) a globálne.

Zrod časopisu bol zapríčinený potrebou odpovedať na uvedomované nebezpečenstvo ohrozujúce základy humanizmu, ktoré sú v súčasnosti vyjadrené modernizmom, a ktoré môže mať vážne dôsledky na vzťahy medzi jednotlivcami, spoločnosťami a národmi v najbližšej budúcnosti. Z uvedeného je jasné, že práve Afrika stojí na ostrí tohto nebezpečenstva a Nigéria môže sklznúť medzi jeho mlynské kamene, keď občania organizujú rôzne protesty.

Časopis je svojím zámerom medzinárodný, svojou povahou interdisciplinárny a svojou orientáciou pragmatický. Jeho prvoradá funkcia je otvoriť priestor pre diskusiu o interakcii prírody a kultúry a o spôsobe ako sa ľudstvo vyrovnáva s dynamikou intelektuálnej, ekonomickej a politickej výmeny lokálne aj globálne. V súlade s jeho reflexívnou, multidisciplinárnou a komparatívnou orientáciou sú vítané príspevky z rôznych oblastí ľudskej aktivity, či už prírodovedné, náboženské, historické, sociologické alebo filozofické. Mali by sa venovať problematike vzťahu kultúry a environmentu –nezávisle či kolektívne, kontextuálne alebo chronologicky.

Informácie o predplatnom: Dr.J.O. Aleru olualeru@yahoo.com, informácie o prispievaní adresujte šéfredaktorovi Journal-Environmentculture@yahoo.co.uk.

Arqueología Suramericana Arqueología Sul-Americana

Južná Amerika je aktívny región v produkovani archeologických znalostí a vo formulovaní alternatívnych prístupov k minulosti z hľadiska vedeckého i kontextuálneho. Doteraz však neexistovalo písané médium na rozširovanie kultúrnej produkcie subkontinentu vzťahujúcej sa k diskusii o minulosti na základe predmetov. Táto skutočnosť stojí za kolektívnym rozhodnutím juhoamerických archeológov vytvoriť nový časopis Arqueología Suramericana/ Arqueología Sul-Americana vydávaný Katedrou antropológie Universidad del Cauca (Kolumbia), s podporou Svetového archeologického kongresu. V súlade s cieľmi WAC má časopis za úlohu uvádzať a rozširovať produkciu archeológie a príbuzných disciplín v Južnej Amerike s dôrazom na kritickú perspektívu, umožňujúcu dialóg s reprezentáciami minulosti, ktoré boli tradične marginalizované z akademickej oblasti. Časopis dúfa vo vybudovaní mostov porozumenia, komunikácie a diskusie medzi dvoma veľkými juhoamerickými svetmi – Brazíliou a španielsky hovoriacimi krajinami, ktoré sa dlho vzájomne ignorovali. Je smutné, že bariéra dvoch príbuzných jazykov rozdelila subkontinent takým spôsobom, najmä preto, že juhoamerické krajiny majú podobné problémy a možnosti, ktoré sa dajú preklenúť spoločnými akciami, ako práve táto, idúca za hranice vytvorené úmyselnou ignoranciou ostatných.

Informácie: Cristóbal Gnecco, cgnecco@ucauca.edu.co alebo Alejandro Haber, afhaber@arnet.com.ar.

Translated by Eduard Krekovič